

Saksutredning

Arkivreferanse: 2025/9-7

Saksbehandler: Knut Toresen

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og eldre
		Arbeidsmiljøutvalget
		Administrasjonsutvalget
		Formannskapet
		Kommunestyret

Budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029

Kommunedirektørens innstilling

1. Bevilgningsoversiktene A og B, drift og investering, vedtas som kommunens årsbudsjett 2026 og økonomiplan 2026 - 2029. Fra 2026 er det endret vedtaksnivå slik at gjeldende vedtaksnivå fra 2026 er:

Kommunedirektørens stab

Oppvekst og kultur

Helse og velferd

Plan og ressurs

Frie inntekter og finans

2. Skattlegging for 2026 vedtas slik:

a) Skatt på inntekt: 11,35 %, eller høyest lovlige sats.

b) Skatt på formue: 0,35 %, eller høyest lovlige sats.

c) I henhold til eiendomsskatteloven (esktl.) §§ 2 og 3, første ledd bokstav a, videreføres utskriving av eiendomsskatt i hele kommunen.

Generell sats: 7 promille (esktl. § 13). Sats for bolig- og fritidseiendom; 4 promille (esktl. § 11 første ledd andre punktum).

Eiendommer som etter søknad er fritatt etter esktl. § 7 unntas fra formuesskatt.

Eiendomsskatten skal betales i 6 terminer (esktl. § 25).

d) Utskriving av eiendomsskatt for skatteåret 2026 er basert på fastsatte takster ved siste alminnelige taksering gjennomført i 2016/2017.

e) For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuegrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet (esktl. § 8 C-1).

f) Takstvedtekter for eiendomsskatt i Bindal kommune vedtatt i kommunestyret 13.12.2012 skal gjelde for eiendomsskatteåret 2026, jfr. esktl. § 10.

3. I 2026 settes det i budsjettet av kr 3 500 000 til utlån startlån.

4. Kommunedirektøren gis fullmakt til å oppta lån i samsvar med punkt 3.

5. Kommunedirektøren gis fullmakt til fordeling av lønnsoppgjørspott 2026 under Frie inntekter og finans i henhold til lønnsoppgjør 2026 på alle sektorer.

6. Måltall:

- Netto driftsresultat i % av driftsinntektene er i tidligere økonomiplaner satt til å være minimum 2,5 % i gjennomsnitt for planperioden.
- Langsiktig gjeld: skal ikke økes i forhold til vedtatt økonomiplan 2020-2023.
- Disposisjonsfond i % av driftsinntektene: Minimum 10 % av driftsinntektene.

Saksopplysninger

LOVHJEMMEL

§ 14-3. *Behandling av økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning*

Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.

Årsregnskapene og årsberetningene skal vedtas senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Hvert årsregnskap skal behandles samtidig med tilhørende årsberetning. Vedtaket om årsregnskap skal angi hvordan et eventuelt merforbruk i driftsregnskapet skal dekkes inn.

Formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform innstiller kommunerådet eller fylkesrådet til vedtak.

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret eller fylkestinget behandler den. Dette gjelder ikke for innstillinger om endring i vedtatt økonomiplan eller årsbudsjett.

Økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapene, årsberetningene og saksdokumentene fra det innstillende organet skal sendes departementet til orientering. Dette gjelder også

revisjonsberetningen og kontrollutvalgets uttalelser til årsregnskapene og årsberetningene. Departementet kan gi forskrift om frister for disse oversendelsene.

§ 14-4. Økonomiplan og årsbudsjett

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Økonomiplanen skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel. Årsbudsjettet skal deles inn i et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett og stilles opp på samme måte som økonomiplanen.

Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om bevilgningsoversikter, økonomiske oversikter og oversikter over utviklingen i gjeld.

BEHANDLINGSMÅTEN

Det har vært flere møter i lederforum i høst om budsjett/økonomiplan. Vi har gradvis arbeidet fram et budsjettforslag som ikke inneholder vesentlige endringer i våre tjenester. Bindal kommune er i en spesiell økonomisk situasjon sammenlignet med svært mange kommuner. Vi har gode inntekter fra både konsesjonskraft og havbruksfond, og midler på fond. Samtidig har vi en usunn drift, noe også statsforvalteren påpeker. Vi har alt for høye utgifter i forhold til våre inntekter, og er veldig sårbare når det skjer endringer i våre rammebetingelser. På målinger er Bindal kommune svak på kommuneøkonomi, noe som skyldes vår høye ressursbruk. Det kommer til å bli omfordeling av de kommunale inntekter. Selv KS sier at dette er nødvendig. Ved en omfordeling vil Bindal kommune miste inntekter uten at det er mulig nå å si hvor mye og når. I inntektssystemutvalgets forslag var vi på tredje plass i landet over de kommuner som skulle tape mest penger pr. innbygger som følge av endringer i inntektsfordelingen. Dette forslaget ble ikke vedtatt, men det gir en klar indikasjon på det som skjer rundt de kommunale inntektene.

I en situasjon der vi leverer gode årsresultater, har mye penger på fond og har gode inntekter er det ikke lett å gjøre endringer. Det at Bindal kommune må ta ned sitt driftsnivå vil for noen virke som en absurd tanke, og vi må arbeide for å få forståelse i omgivelsene for dette.

De endringsforslag som kommunedirektøren over år har kommet med, og som vil ha en viss konsekvens for innbyggere, har stort sett blitt avslått av kommunestyret uten særlig debatt. Dette er ingen kritikk av kommunestyret, men det viser hvor vanskelig det er å gjøre endringer i vår situasjon. Jeg oppfatter også at diskusjonene i lederforum, og med hovedtillitsvalgte er preget av at vi ikke er i en akutt situasjon. Samtidig oppfatter jeg at det er forståelse for at vi må gjøre grep.

Som følge av dette vedtok kommunestyret i desember 2024 at det skulle opprettes en budsjettnemnd i Bindal kommune som består av formannskapet, to representanter fra

hovedtillitsvalgte, og kommunens lederforum. Kommunedirektøren besluttet hvilke ledere som skulle delta i de ulike møtene.

Budsjettnemnda avklarte nedenstående mandat i sitt møte 23.1.25:

«Budsjettnemnda skal sikre forankring i forkant av budsjettbehandling for at det skal foretas konkrete økonomiske grep som gjør at Bindal kommune får et sunnere forhold mellom kommunens utgifter og inntekter. Dette innebærer både utgiftsreduksjoner og mulige inntektsøkninger. Budsjettnemnda skal gjennom sitt arbeid bidra til å skape en bærekraftig langsiktig økonomi for Bindal kommune».

Det har vært avholdt følgende møter i budsjettnemnda

23.1.25 - Prosess og mandat.

4.2.25 - gjennomgang av alle funksjoner i budsjettet.

24.3.25 - tema: innspill fra de politiske partiene - de politiske partiene hadde ingen innspill til budsjettnemnda.

3.6.25 - Kommunedirektøren hadde i forkant utarbeidet et notat til budsjettnemnda om mulige tiltak til diskusjon. Protokollen sier dette: "Kommunedirektørens notat til budsjettnemnda ble gjennomgått. Politikerne tar med punktene i budsjettnotatet inn i den politiske budsjettprosessen og gir tilbakemelding til administrasjonen på hvilke tiltak de vil at administrasjonen skal ta med videre i budsjettprosessen, innen utgangen av juni".

Det kom ingen tilbakemeldinger innen den fristen som budsjettnemnda satte. Som følge av dette ble møtene i budsjettnemnda 28.8.25 og 25.9.25 avlyst. Administrasjonen orienterte budsjettnemnda om status for budsjettarbeidet 23.10.25.

Administrasjonen arbeider fortløpende med å tilpasse drifta til det utgiftsnivået vi bør ha. Størstedelen av våre utgifter gjelder stillinger, og antallet må reduseres. Dette uten at det skal skje oppsigelser. I dag vurderes enhver ansettelse. Ved enhver utlysning må sektor-/enhetsleder lage interne begrunnelser som HR-sjef diskuterer med kommunedirektør eller sektorleder før stillingen eventuelt lyses ut. Vi må løse oppgaver på nye måter, og ha enda mer tverrsektorielt- og interkommunalt samarbeid. Hva kan vi gjøre annerledes, og hvilke konsekvenser har dette. Fleksibilitet og endringsvilje må stå i fokus. Digitalisering vil være viktig, og effekt av digitalisering må synliggjøres. Rekruttering er mer utfordrende enn før, og dette kommer til å bli et enda større problem i samfunnet.

Det har vært utfordrende for administrasjonen å arbeide med budsjett og økonomiplan uten politiske avklaringer. Kommunedirektøren burde nå komme med flere forslag om strukturelle endringer/endring i tjenestenivå, men når disse forslag ikke vedtas er vi like langt. Dette er blitt forsøkt før. Også politisk nivå sier at forankring er avgjørende for å gjøre grep. Vi kan ikke finne de bærekraftige framtidige løsningene uten å gjøre strukturelle endringer samt endre på tjenestenivå. Kommunedirektøren mener at kommunestyret på et tidspunkt er nødt til å gjøre slike grep. Der er vi neppe høsten 2025, og kommunedirektørens forslag bærer preg av få forslag av strukturell karakter eller reduksjon i tjenestenivå.

Forslaget til budsjett og økonomiplan er utarbeidet av kommunedirektøren og hans lederforum i dialog med hovedtillitsvalgte og styringsgruppa. Fra og med 2026 har kommunedirektøren innført rammebudsjettering, noe som innebærer at sektorene får en total økonomisk ramme som skal fordeles på sektorens ulike tjenesteområder. Dette betyr at det ligger mye mer ansvar til sektorene i å få sektorbudsjettet i balanse enn det har vært tidligere.

I de siste økonomiplanene har det ligget inne en utgiftsreduksjon fra og med år to i økonomiplanperioden uten at det er definert hvordan reduksjonene skal foretas. I økonomiplanen for 2025-2028 var dette beløpet 20 millioner kroner fordelt over 4 år. I forslaget til økonomiplan for 2026-2029 ligger det ikke inne et slikt beløp. Sektorene fikk oppgaven med å dekke dette inn i den tildelte sektorrammen for økonomiplanperioden. Alle nye tiltak som er foreslått i økonomiplanperioden er dekket av disposisjonsfond.

Dette illustrerer framtidens utfordringer:

- Folketallet går ned og over tid har Bindal kommune i gjennomsnitt hatt et inntektstap på ca. 1 million kroner i året som følge av dette. Det er dessverre en kjensgjerning at av Nordlands øvrige 40 kommuner er det kun en kommune som har større prosentmessig reduksjon i folketallet enn Bindal fra årtusenskiftet og fram til nå.
- Den demografiske profilen er svært utfordrende i Bindal.
- Bindal kommune er på distriktsindeksen inne på lista over de 20 kommunene i Norge som har størst utfordringer som distriktskommune. Dette er en oversikt fra Kommunal- og distriktsdepartementet som sier noe om hvilke utfordringer alle kommunene i Norge har med å ligge geografisk der de ligger, og hvilke innvirkninger geografien har på hvordan det er å bo i den enkelte kommune.
- Inntektene er i spill. Bindal kommune var tredje verst i landet i tap pr. innbygger i inntektssystemutvalgets rapport. Dette ville ha gitt Bindal kommune et årlig tap på 8 millioner kroner. Dette ble ikke vedtatt. Vi ser at det er en dreining gjennom ulike forslag som innebærer at penger ønskes omfordelt fra små og inntektsrike kommuner til de øvrige. Jeg nevner kraftskatteutvalgets forslag i NOU 2019:16, som dersom det hadde blitt vedtatt ville ha ført til årlig inntektstap for Bindal kommune på ca. 15 millioner kroner.
- Vi er for avhengige av havbruksfondet. En endring i denne ordningen vil være svært negativ for oss.
- Investeringer har ført til økte renteutgifter, og når våre fastrentelån skal fornyes så vil rentesatsen bli klart høyere som følge av endringer i rentemarkedet.

Analyser viser at kommunens inntekter fra havbruksfondet gir en økning i mulige inntekter. Kontali Analyse vurderer i notat 1.9.25 at det kan bli 111,5 millioner kroner i totale inntekter fra havbruksfondet i perioden 2026-2029, fordelt slik:

2026: 40,1 millioner kroner

2027: 12,2 millioner kroner

2028: 46,1 millioner kroner

2029: 13,1 millioner kroner.

Av beløpet på 111,5 millioner kroner benyttes ca. 81 millioner kroner til drift. Andelen av havbruksfondet som går til drift er for høy. Dette oppfatter kommunedirektøren at det er full

enighet om. Ordningen kan endres med negative konsekvenser for Bindal kommune. I tillegg må kommunen sette av tilstrekkelige midler til utviklingsarbeid. Det må arbeides for å få et driftsnivå som vil tåle en større omlegging av de kommunale inntekter. Dette mener kommunedirektøren kun kan oppnås gjennom strukturelle grep og endret tjenestetilbud.

Vurdering

Fra og med budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 er Framsikt tatt i bruk som verktøy. Informasjon om budsjett og økonomiplan finner man i Framsikt. Tidligere har vi beskrevet detaljer i saksframlegget, noe som har ført til tekstdokument på ca. 65 sider. I dette saksframlegget er det ingen konkrete opplysninger om budsjett og økonomiplan. Dette finner man i Framsikt. Her kan man lete fram den informasjon man ønsker. Det publiseres en lenke til Framsikt som er tilgjengelig på vår nettside.

Fra 2026 er det endret vedtaksnivå slik at gjeldende vedtaksnivå fra 2026 er:

- Kommunedirektørens stab
- Oppvekst og kultur
- Helse og velferd
- Plan og ressurs
- Frie inntekter og finans

Som følge av dette er detaljnivået i driftsbudsjettet redusert i Framsikt i forhold til tidligere budsjett og økonomiplaner. Forslag om nye tiltak og driftsreduksjoner er som tidligere år beskrevet med tekst og økonomi. Dette er første året vårt i Framsikt, og administrasjonen skal evaluere budsjettprosessen, også ut fra hvilke politiske tilbakemeldinger som kommer.

Kommunedirektøren kommer ut fra erfaringer i 2025 ikke til å foreslå ekstraordinære møter i budsjettnemnd i 2026, og mener at budsjettarbeid kan kombineres med ordinære formannskapsmøter. Kommunestyret har opprettet budsjettnemnd, og det kan legges opp til ekstraordinære møter i denne dersom det viser seg at det blir progresjon når det gjelder å følge opp det mandatet som formannskapet har satt.

Bærekraft

Samtlige bærekraftsmål

KOMMUNEDIREKTØREN I BINDAL KOMMUNE, Terråk, 11.11.25

Knut Toresen

kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.